

Forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær

Det er viktig at skolen jobber forebyggende med nærværarbeid, fanger opp elever med begynnende fraværsutfordringer og følger opp elever med bekymringsfullt fravær.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

Bekymringsfullt skolefravær er et symptom på at noe ikke er som det skal, og har ofte flere og sammensatte årsaker.

Begrepet bekymringsfullt fravær viser en bred tilnærming til fravær, som ikke peker på enkeltårsaker som elevens psykiske helse. Bekymringsfullt fravær er fravær fra det sosiale og faglige fellesskapet i skolen, dokumentert eller udokumentert, som kan gi konsekvenser for elevens sosiale og faglige tilhørighet.

Bekymringsfullt fravær er ikke elevens ansvar. Dere som jobber på skolen bør arbeide forebyggende med nærværstiltak, identifisere begynnende fraværsutfordringer og følge opp bekymringsfullt fravær. Fravær krever oppfølging fra skolen, uansett hva som er årsaken til fraværet. Det er viktig at dere tilpasser oppfølgingen til hver enkelt elev.

Forebygge fravær gjennom nærværarbeid

Skolen kan forebygge fravær gjennom å jobbe med nærværstiltak som gjør at eleven kjenner på mer tilhørighet, motivasjon og trivsel på skolen. Det aller viktigste i nærværarbeid er å jobbe systematisk med et inkluderende, trygt og godt skole- og læringsmiljø.

Nærværarbeidet i skolen bør handle om:

- relasjoner
- klasseledelse

- [elevmedvirkning](#)
- [samarbeid mellom skole og hjem](#)
- [nulltoleranse for krenkende oppførsel](#)
- [skolekultur](#)
- [inkluderende praksis](#)
- [tilpasset opplæring og tilrettelegging](#)
- [spesialpedagogikk](#)

I tillegg er det viktig at dere som en del av nærværarbeidet sørger for:

- gode rutiner og systemer for å føre fravær, for å fange opp og følge opp fravær tidlig
- bred kartlegging og analyse av situasjoner der dere ser tegn til at en elev har mye fravær
- å sette inn tiltak med en gang det er behov for det
- gode overganger – både i hverdagen og mellom skoleslag, trinn, fra barnehage til skole, ved bytte av lærer eller hvis eleven bytter skole
- tverrfaglig samarbeid og helhetlig oppfølging av elever

Fange opp bekymringsfullt fravær tidlig

Nyttige lenker og ressurser

[Skolefravær \(Bufdir\)](#)

[Skolehverdag \(Ung.no\)](#)

Bekymringsfullt fravær kan utvikle seg gradvis, og ulike hendelser over tid kan virke inn. Dette kan for eksempel være snakk om at eleven har et utrygt skolemiljø eller ikke får den faglige tilretteleggingen hen trenger.

For å avdekke hvilke elever som har behov for oppfølging er det derfor viktig at dere følger med på alle elevene. Dette kan dere blant annet gjøre ved å se etter mønster eller utvikling i fraværet som kan gi grunn til bekymring. De første tegnene til bekymringsfullt skolefravær kan vise seg hjemme, for eksempel ved at eleven gruer seg til å gå på skolen. Tett og tillitsfullt samarbeid med foreldrene kan derfor være avgjørende for å oppdage utfordringene tidlig.

Kartlegge årsaker og følge opp

Fraværet kan handle om forhold ved skolen, eleven og familien eller en kombinasjon av disse. Det er derfor viktig at dere kartlegger hele det komplekse bildet for hver elev, slik at dere kan sette inn rett tiltak så tidlig som mulig. Dette innebærer både å se på hva som bidrar til at eleven har fravær, og hva som kan gjøre at eleven kommer på skolen.

Mange av årsakene til bekymringsfullt fravær er knyttet til hvordan eleven har det på skolen. Dette kan for eksempel være på grunn av et utrygt skolemiljø eller manglende faglig tilrettelegging. Derfor er det viktig at dere ser på om det kan være ting ved skolens praksis som fører til at eleven har fravær.

Eleven skal høres og lyttes til. Hvis det er krevende å få eleven til å delta i samtaler og møter med skolen, er det likevel nødvendig at dere henter inn elevens stemme gjennom noen som har en god og trygg relasjon til eleven. Dette er både elevens rett, og avgjørende for å finne egnede tiltak.

Følge opp fraværet

I arbeidet med å følge opp bekymringsfullt fravær er det viktig at skolen:

- samarbeider tett med foreldrene
- jobber for at eleven, dere som jobber på skolen og foreldrene har en felles forståelse av situasjonen
- jobber systematisk gjennom hele oppfølgingsløpet, også når eleven har kommet tilbake etter fravær
- planlegger, iverksetter og følger opp tiltak
- sørger for forutsigbarhet og tydelig ansvars- og oppgavefordeling
- opprettholder kontakt med eleven når eleven ikke er fysisk til stede på skolen

Manglende tilrettelegging i skolen for barn og unge med nevroutviklingsforstyrrelser kan være en risikofaktor for å utvikle skolefravær.

[Les mer: Skolefravær og ADHD, Tourettes syndrom og autisme \(Statped\)](#)

Samarbeid i laget rundt eleven

Det kan være behov for en flerfaglig innsats og samarbeid på tvers av sektorer og tjenester gjennom å koble på «laget rundt eleven». PP-tjenesten har en avgjørende rolle i oppfølgingen av en elev som har bekymringsfullt fravær. I tillegg skal de støtte skolene i arbeidet med å forebygge fravær.

Kunnskapsgrunnlaget

På oppdrag fra Udir har Fafo sammenstilt en kunnskapsstatus med skandinavisk forskning om fravær. Der drøfter de ulike begreper som brukes om fravær, årsaker til bekymringsfullt fravær, utbredelsen av høyt fravær i Norge, og hva forskningen sier om hvilke tiltak som kan redusere skolefravær.

Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen

NIFU har på oppdrag fra Udir kartlagt skoleeieres og skolelederens inntrykk og forståelse av fraværssituasjonen i Skole-Norge. NIFU har benyttet både kvantitative og kvalitative metoder.

Fravær som vekker bekymring

Barn og unges stemme

I Fafos rapport finner vi lite forskning som tar utgangspunkt i barn og unges stemmer. Dette er en utfordring siden barn har rett til å bli hørt om alt som angår dem, også på systemnivå.

Barneombudet satte høsten 2023 ned en ekspertgruppe om skolefravær, som har bestått av seks ungdommer i alderen 14 til 18 år. Oppdraget deres var å si noe hva som gjør det vanskelig å være på skolen, og gi råd om hvordan det kan bli lettere.

Barneombudet: One size fits all